

Christus paralytico mandavit, ut lectum suum sabbatho portaret, ad cultum Dei pertinebat, id est, ad laudem virtutis divinæ. Et sic patet, quod sabbathum non solvebat, quamvis hoc ei Judæi falso objicerent, dicentes, Joann. 9: Non est hic homo a Deo, qui sabbathum non custodit.

Ad secundum dicendum, quod Christus voluit ostendere per illa verba, quod homo non redditur immundus secundum animam ex usu ciborum quorumcumque secundum suam naturam, sed solum secundum quamdam significationem; quod autem in lege quidam cibi dicuntur immundi, hoc est per quamdam significationem. Unde August. dicit contra Faustum¹: Si de porco et agno requiratur, utrum natura mundus est, dicimus quia omnis creatura Dei bona est, quadam vero significatione agnus mundus, porcus immundus est.

Ad tertium dicendum, quod etiam discipuli quando esurientes, spicus sabbatho vellebant, a transgressione legis excusantur, propter necessitatem famis. Sicut et David non fuit transgressor legis, quando propter famis necessitatem comedit sanctos panes, quos ei edere non licebat.

Hic articulus diligenter expositus est superiori tomo, disp. 43, sect. 2, dum quaeritur utrum Christus subjectus fuerit alicui legi. Quapropter earundem rerum inutili repetitione lectori molesti non erimus. Quod in sequentibus semper observabimus.

QUESTIO XLI.

DE TENTATIONE CHRISTI, IN QUATUOR ARTICULOS DIVISA.

De qua doctores super Matth., cap. 4.

Deinde considerandum est de tentatione Christi.

Circa hoc quaeruntur quatuor:

Primo, utrum fuerit conveniens Christum tentari.

Secundo, de loco tentationis.

Tertio, de tempore.

Quarto, de modo et ordine tentationis.

¹ Lib. 6, c. 7, non longe a pr., t. 6.

ARTICULUS I.

Utrum conveniens fuerit Christum tentari¹.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod Christo tentari non conveniebat. Tentare enim est experimentum sumere, quod quidem non fit nisi de re ignota. Sed virtus Christi erat nota etiam daemonebus; dicitur enim Lucæ 4, quod non sinebat daemones loqui, quia sciebant eum esse Christum. Ergo videtur quod non decuerit Christum tentari.

2. Præterea, Christus ad hoc venerat, ut opera diaboli dissolveret, secundum illud Joann. 3: In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli. Sed non est ejusdem dissolvere opera alicujus, et ea pati. Et ita videtur inconveniens fuisse, quod Christus pateretur se tentari a diabolo.

3. Præterea, triplex est tentatio, scilicet a carne, a mundo et a diabolo. Sed Christus non fuit tentatus, nec a carne, nec a mundo. Ergo nec etiam debuit tentari a diabolo.

Sed contra est, quod dicitur Matthæi 4: Ductus est Jesus a Spiritu in desertum ut tentaretur a diabolo.

Respondeo dicendum, quod Christus tentari voluit. Primo quidem, ut nobis contra tentationes auxilium ferret. Unde Gregorius dicit in hom. 2: Non erat indignum redemptori nostro, quod tentari voluit, qui venerat occidi; justum quippe erat ut sic tentationes nostras suis tentationibus vinceret, sicut mortem nostram venerat sua morte superare. Secundo propter nostram cautelam, ut nullus quantumcumque sanctus se aestimet securum, et immunem a tentatione. Unde et post baptismum tentari voluit, quia, sicut Hilarius dicit super Matth. 3, in sanctificatis nobis maxime diaboli tentamenta grassantur, quia victoria magis est ei exoptata de sanctis. Unde et Eccles. 2 dicitur: Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia et timore, et præpara animam tuam ad tentationem.

Tertio, propter exemplum, ut, scilicet, nos instrueret qualiter diaboli tentationes vincamus. Unde Augustinus dicit, in 4 de Trin.⁴, quod Christus diabolo se tentandum præbuit,

¹ Opusc. 60, c. 11, princ.

² Hom. 16 in Evang., non longe a prin.

³ Canon. 3 in Matth., non longe a prin.

⁴ C. 12, aliquantulum a princ., tom. 3.

ut, ad superandas tentationes ejus, mediator esset, non solum per adjutorium, verum etiam per exemplum.

Quarto, ut nobis fiduciam de sua misericordia largiretur. Unde dicitur Heb. 4: Non habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Augustinus dicit, in 9 de Civitat. Dei¹, Christus tantum innotuit daemonebus, quantum voluit; non per id quod est vita æterna, sed per quædam temporalia suæ virtutis effecta; ex quibus quamdam conjecturam habebant Christum esse Filium Dei. Sed quia rursus in eo quædam signa humane infirmitatis videbant, non pro certo cognoscebant eum esse Filium Dei, et ideo eum tentare voluerunt. Et hoc significatur Matt. 4, ubi dicitur, quod postquam esuriit, accessit tentator ad eum, quia ut Hilar. dicit²: Tentare Christum diabolus non fuisset ausus, nisi in eo per esuritionis infirmitatem, quæ sunt hominis, recognosceret. Et hoc etiam patet ex ipso modo tentandi, cum dixit: Si Filius Dei es. Quod exponens Ambrosius dicit³: Quid sibi vult talis sermonis exorsus, nisi quia cognoscerat Dei Filium esse venturum, sed venisse per hanc infirmitatem corporis non putabat.

Ad secundum dicendum, quod Christus venerat dissolvere opera diaboli, non potestative agendo, sed magis ab eo et ejus membris patiendi, ut sic diabolum vinceret justitia, non potestate, sicut Augustinus dicit, 13 de Trin.⁴, quod diabolus non potentia Dei, sed justitia superandus fuit. Et ideo circa tentationem Christi considerandum est quid propria voluntate fecit, et quid a diabolo passus fuit. Quod enim tentatori se offerret, fuit propria voluntatis. Unde dicitur Matth. 4: Ductus est Jesus in desertum a Spiritu, ut tentaretur a diabolo. Quod Gregorius⁵ intelligendum dicit de Spiritu Sancto, ut, scilicet, illuc eum Spiritus suus duceret, ubi eum ad tentandum spiritus malignus inveniret. Sed a diabolo passus est ut assumeretur, vel supra pinnaculum templi, vel etiam in montem excelsum valde. Nec est mirum (ut Gregorius dicit⁶) si se ab illo

¹ C. 21, a princ., t. 5.

² Canone 3 in Matth., non remote a princ.

³ L. 4 in Luc., c. 14, in ord., in tit. de Prima tentatione Christi, t. 2.

⁴ C. 13, in princ., tom. 3.

⁵ Homil. 16 Evang., non longe a princ.

⁶ Ibid.

permisit in montem duci, qui se pertulit etiam a membris ipsius crucifigi. Intelligitur autem a diabolo assumptus, non quasi ex necessitate, sed quia (ut Origen. dicit super Lucam¹) sequebatur eum ad tentationem, quasi athleta sponte procedens.

Ad tertium dicendum, quod, sicut Apostolus dicit, Christus in omnibus tentari voluit absque peccato. Tentatio autem, quæ est ab hoste, potest esse sine peccato, quia fit per solam exterioriorem suggestionem. Tentatio autem, quæ est a carne, non potest esse sine peccato; quia hujusmodi tentatio fit per delectationem et concupiscentiam. Et sicut Augustinus dicit², nonnullum peccatum est quando caro concupiscit adversus spiritum. Et ideo Christus tentari voluit ab hoste, sed non a carne.

COMMENTARIUS.

1. Tentari cur Christus debuit. — Rationes D. Thomæ² optimæ et perspicuæ sunt, atque ex Sanctis Patribus desumptæ, quos ipse refert; quibus addi potest Cyprianus, serm. de Jejun. et tent. Christi, ubi inter alia inquit: Voluit sapientia Dei erudiendos informare exemplo, et contra tentamenta proponere documenta, ut videret et sentiret humana ratio, quam insuperabilis sit, victrique peccati, si libero moderamine dirigatur. Addit Chrysost., hom. 13 in Matth., ideo post baptismum tentatum fuisse, ut unusquisque baptizatorum, si post baptismum majoribus tentationibus urgeatur, non turbetur, quasi insperatum sibi aliquid obviaverit. In hom. vero 5 Imperf., dicit ideo tentatum esse Christum, postquam testimonio Patris declaratus est Filius Dei, ut significaret nobis, quando abrenuntiamus diabolo, et filii Dei per baptismum efficitur, tunc totis nos et viribus et impetu agitari a dæmone, quasi a se alienos, et jam Christi milites designatos. Significatum etiam est, inquit Tertullianus, lib. de Bapt., c. ult., neminem intentatum regnum Dei consecuturum, simul vero declaratum est, ait idem Tertul., de Orat., c. 8, quis sit artifex et præses tentationum omnium, dataque nobis est virtus ad eum superandam, ut docuit Damasc., l. 3, c. 20; et in idem redit quod ait Athanas., l. de Passione et cruce Domini, non longe a

¹ Homil. 31 in Luc., in princ., tom. 3.

² Lib. 19 de Civit. Dei, cap. 4, a med., tom. 5.

fine, tentatoris vires esse contra fractas, ita ut a seclatoribus Christi conculcari, et ludibrio haberi possit. Quod recte exposuit Aug., l. 3 de Mirabil. Sacræ Script., c. 6, dicens: *Cum inimicus damnatur et vincitur, humano generi libertas et redemptio præparatur. In hoc namque conflictu, dum Satanæ supra auctorem se elevare voluit, homo, qui sub eo illuc usque furerit, per Domini victoris auxilium ultra ipsum exerevit, et dum contra se fortiosem pugnare nititur, interim ille, qui erat infirmior, adversus eum roboratur.* Ac denique eleganter Ambrosius, lib. 4 in Luc.: *Ductus est ut diabolum provocaret, nam nisi ille certasset, non mihi iste vicisset. Mystero, ut illum Adam de exilio liberaret. Exemplo, ut ostenderet nobis diabolum ad meliora tendentibus invidere, et tunc magis esse cavendum, ne mysterii gratiam deserat mentis infirmitas.*

2. *Dæmon Christum cur tentavit.* — Sed est hoc loco observandum (ut simul solutionem ad 1 D. Thom. explicemus), alias esse causas ob quas Christum se tentari permisit, quas citati Patres explicarunt; alias vero ob quas dæmon Christum tentare ausus est. Alios enim homines potissimum tentat dæmon, ut ad peccandum inducat. Christum vero nec solum, nec præcipue eam ob causam aggressus est, sed potissimum ut exploraret utrum vere Filius Dei esset. Variis enim modis et suspicatus fuerat, et audierat (inquit Chrys., dicta hom. 5 Imperfecti) Christum esse Filium Dei et Salvatorem mundi, ab Angelis in die nativitatæ, a Joanne et a Patre in baptismo; aliunde vero signa, et infirmitates veri ac passibilis corporis in eo conspiciebat, et ideo accessit exploraturus an esset vere Filius Dei. Quod satis indicavit prima interrogatione, *Si Filius Dei es*, quod omnes expositores intelligunt de Filio Dei vero ac naturali. Nam quod Christum esset filius Dei per gratiam, id est, bonus ac sanctus, dubitare non poterat, cum peccatum nullum, opera autem virtutis innumera in eo conspexisset. Quin etiam declaravit hoc in eo signo quod ab eo postulavit: *Dicite lapides isti panes fiant.* Nam a puro homine, licet sancto, non erat cur hujusmodi signum exigeret, quia certus erat opus illud, nec potuisse fieri humana virtute, imo neque Angélica, neque Ignorabat homini justo, ex eo quod sit filius Dei adoptivus, non statim dari virtutem ad similia opera facienda; de Filio autem Dei naturali non dubitabat, quin tale miraculum edere posset. Voluit ergo explorare, an esset Filius Dei naturalis; et

ita exponunt Chrys., Cyprianus, et reliqui Patres supra citati.

3. Ex quo intelligimus primo, dæmonem usque ad illud tempus nondum agnovisse Christum esse verum Deum; an vero illum postea cognovit, infra disputabimus. Hoc vero facile credi potest, tum ex hac ipsa tentatione, nam si persuasus esset Christum esse verum Deum ac naturalem, illum aggredi ausus non esset. Tum etiam quia usque ad id tempus nondum Christus fecerat miracula in suæ divinitatis testimonium; et quamvis multa mirabilia in ejus conceptione et nativitate contigerant, nonnulla creduntur fuisse dæmoni occultata virtute divina, ut conceptio ex virgine sine viro, et fortasse alia similia. Præterea, cum potuerit Deus illa omnia efficere in puro homine, dubitare potuit dæmon factumne ita fuisset. Quando vero audiebat Christum vocari Filium Dei, etiam potuit decipi, et existimare solum propter singularem sanctitatem et benevolentiam Dei erga illum ita appellari.

4. *Dubium.* — *Responsio.* — *De Christi divinitate dubitare dæmon quomodo potuit.* — *Objectio.* — *Responsio.* — Quocirca potius potest aliquis inquirere quomodo potuerit dæmon dubitare an Christus esset Filius Dei naturalis, cum non dubitaret eum esse verum hominem, et de mysterio unionis hypostaticæ nihil posset suspicari. Respondetur (ut omittamus questionem illam, an ex carentia subsistentiæ potuerit in hanc suspicionem venire, de qua in priori tomo satis dictum est) cum Ambr., l. 4 in Luc., et Thom. hic, cognovisse dæmonem Dei Filium esse venturum, quod intelligere potuit, vel per illam revelationem quam de Dei incarnatione habuit, statim ac creatus fuit, cujus occasione et invidia peccavit, per quam licet nec tempus, nec modum, nec causam humanæ redemptionis agnovit, habuit tamen notitiam aliquam hypostaticæ unionis, quam non solum possibilem, sed et futuram esse credidit, et ideo perspectis indicibus, quæ in Christo jam viderat, merito in suspicionem divinitatis ejus venire potuit. Vel certe cognoscere potuit Deum esse venturum, per Scripturas, et oracula Prophetarum, quibus satis aperte prædictum erat Messiam venturum, et futurum esse verum Deum et hominem, ut in principio prioris tomi probatum est. Eas ergo cum intelligeret dæmon, dubitare potuit an Jesus esset Messias, et consequenter an esset verus Deus. Dices, si ex Scripturis cognitionem accepisset, non esset verum

quod statim addunt Ambr. et D. Thomas: *Sed venire per hanc infirmitatem corporis non putabat.* Quia iisdem Scripturis satis manifestum erat, Messiam quidem (quamvis verus Deus futurus esset) venturum, tamen mortalem atque passibilem; ergo dæmon, eo quod videret Christum passibilem, non dubitaret an esset verus Deus, ut dicti Patres dicunt, sed potius conjungendo signa infirmitatis cum signis majestatis, adduci profecto posset, ut eum Messiam, ac verum Deum esse crederet. Respondetur hoc argumento concludi, dæmonem non satis intellexisse Scripturas omnes, neque omnia illarum mysteria inter se contulisse, ut Christum agnosceret. Quia, quamvis dæmon magna vi naturali ad intelligendum polleat, tamen Scripturæ altiori, quo sunt conditæ, Spiritu intelligendæ sunt, præsertim propheticæ prædictiones, quæ antequam omnino compleantur, obscurissimæ sunt. Accedit quod dæmon pravo superbiæ et invidiæ affectu impediri multum poterat, ne sincerum Scripturæ sensum percilleret; sed de hac re iterum postea redibit sermo.

5. *Tentare quid sit.* — Secundo ex dictis intelligitur hanc tentationem a dæmone fuisse instructam, et ad explorandum, et ad inducendum ad malum. Quod eleganter dixit supra Ambr.: *Artificem diaboli discite versutiam, sic tentat ut exploret, sic explorat ut tentet.* Usus enim est Ambr. verbo *tentandi*, in ea significatione magis vulgari, qua in malam partem accipitur, idemque est quod ad malum inducere, quamvis primaria significatione idem tentare sit, quod rem incognitam explorare, ut D. Thomas etiam notavit, 1 p., q. 114, art. 2. Unde in Scriptura sacra tentatio utroque modo sumitur, ut vulgare est. Ex iis denique fortasse ortum est, quod Augustinus existimavit, l. 9 de Civit., c. 21, diabolum, qui ad tentandum Christum accessit, fuisse principem dæmonum, eo quod ad rem gravissimam explorandam venerat.

6. *Tentari quomodo non sit malum.* — In solut. ad 2, responsio in forma notanda est; argumentum enim erat: *Christus apparuit ut dissolvat opera diaboli*; atqui tentatio est opus diaboli; ergo non debuit illi subijci, sed eam impedire potius ac dissolvere. Dicendum vero est, tentationem posse dici opus diaboli active (ut sic dicam), id est, ut ab illo progreditur, non tamen passive, ut in homine recipitur. Quia tentari et pati non est malum, si homo tentationibus resistat; si vero consentiat, malum id est, atque peccatum, quod licet per se

ac proxime sit opus hominis, etiam est opus diaboli, ut consulenti et inducenti; Christus ergo præcipue venit ad dissolvendum illud opus diaboli, quod est peccatum, non tamen ad tentationes ita dissolvendas, ut omnino non sint, sed ut a nobis vinci possint; et ideo non fuit contrarium fini ejus ut se tentari permiserit, sed potius valde consentaneum, ut victoriam nobis contra tentationes dæmonum reportaret, non solum magnitudine potentiæ, sed etiam merito justitiæ, ut recte D. Thomas declaravit in hac solutione ad secundum.

7. *Concupiscentia carnis quomodo non est sine peccato.* — Solutio ad tertium existimari solet difficilis, quoniam in eo D. Thomas ait Christum non potuisse tentari per delectationem et concupiscentiam carnis, quia hæc non potest esse sine peccato. Quod non videtur verum, quia hæc concupiscentia sæpe est omnino naturalis, et præveniens omnem usum rationis et libertatis. Sed hæc difficultas expedita fuit in superiori tomo, disp. 34, sect. 2, ubi diximus in nobis posse esse hujusmodi motus sine ulla culpa, etiam veniali, ut aperte probat ratio facta, et tradit Concilium Tridentinum, ses. 6. Quæ res tam clara est, ut D. Thomas de illa dubitare non potuerit. Cum ergo dicit in Christo esse non potuisse hujusmodi tentationis genus, quia non potest esse sine peccato, intelligi potest, non simpliciter, sed sub ea conditione, si ab homine præveniri potest et evitari; et quia a Christo semper vitari poterat, ideo non potuit admitti sine aliqua culpa. Vel secundo potest exponi, ut non sit sensus non posse esse sine peccato, sed est, quin ipsa sit peccatum, sed non posse esse sine aliquo peccato, quod sit veluti origo et radix ejus. Quia hæc tentatio seu concupiscentia ad fomitem pertinet, qui tantum ex originali peccato originem ducit, et ideo interdum quasi per denominationem extrinsecam peccatum appellatur, ut Concilium Tridentinum supra dixit. Adde etiam hujusmodi motus per sese esse indecentes, et ideo, quamvis vi sua ac forma iter culpæ non sint, si nulla voluntas intercedat, habent tamen quodammodo materialem turpitudinem culpæ, et ideo nullo modo decebat esse in Christo; et sic intelligendus etiam est B. Cyprian., qui Ser. de Tent. Christi hæc scribit: *Honestius cum spiritu quam cum carne luctamur, quia carnis sædus complexus exhalans nebulas, eum qui sibi adhæserit aliqua ex parte contaminat, nec libidinum morsus quisquam evasit illæsus.*

ARTICULUS II.

Utrum Christus in deserto tentari debuerit.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod Christus non debuerit tentari in deserto. Christus enim tentari voluit propter exemplum nostrum, ut dictum est¹. Sed exemplum debet manifeste proponi illis qui sunt per exemplum informandi. Non ergo debuit in deserto tentari.

2. Præterea, Chrysostomus dicit super Matth.², quod tunc maxime instat diabolus ad tentandum, cum viderit solitarios; unde et in principio mulierem tentavit, sine viro eam inveniens. Et sic videtur per hoc, quod in deserto iit, ut tentaretur, quod tentationi se exposuit. Cum ergo ejus tentatio sit nostrum exemplum, videtur quod etiam alii debeant se ingerere ad tentationes suscipiendas; quod tamen videbitur esse periculosum, cum magis tentationum occasiones vitare debeamus.

3. Præterea, Matth. 4 ponitur secunda Christi tentatio, quia diabolus Christum assumpsit in sanctam civitatem, et statuit eum super pinnaculum templi. Quod quidem non erat in deserto. Non ergo tentatus est solum in deserto.

Sed contra est quod dicitur Matth. 4, quod erat Jesus in deserto quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, et tentabatur a Satana.

Respondeo dicendum, quod (sicut dictum est³) Christus propria voluntate se diabolo exhibuit ad tentandum, sicut etiam propria voluntate membris ejus se exhibuit ad occidendum, alioquin diabolus venire ad eum non auderet. Diabolus autem magis attentat aliquem, cum est solitarius, quia, ut dicitur Eccles. 4, si quisquam prævaluerit contra unum, duo resistunt ei. Et inde est quod Christus in deserto exivit, quasi ad campum certaminis, ut ibi a diabolo tentaretur. Unde Ambrosius dicit super Lucam⁴, quod Christus agebatur in desertum consilio, ut diabolum provocaret; nam nisi ille certasset, scilicet diabolus, non

¹ Art. præc.

² Homil. 13 in Matth., paulo post princ., tom. 5.

³ Art. præc., ad 2.

⁴ Lib. 4 in Lucam, in tit. De ductu Jesu in desertum, non longe a fine, tom. 5.

iste mihi vicisset, id est, Christus. Addit autem et alias rationes, dicens hoc Christum fecisse mysterio, ut Adam de exilio liberaret, qui scilicet, de Paradiso in desertum ejectus est; et exemplo, ut ostenderet nobis diabolum ad meliora tendentibus invidere.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus proponitur omnibus in exemplum per fidem, secundum illud Heb. 12: Aspicientes in auctorem fidei, et consummatorem Jesum. Fides autem (ut dicitur Rom. 10) est ex auditu, non autem ex visu. Quinimo Joann. 20 dicitur: Beati qui non viderunt et crediderunt. Et ideo ad hoc, quod tentatio Christi esset nobis in exemplum, non oportuit quod ab hominibus videretur, sed sufficiens fuit quod hominibus narraretur.

Ad secundum dicendum, quod duplex est tentationis occasio. Una quidem ex parte hominis, puta cum aliquis se peccato propinquum facit, occasiones peccandi non evitans. Et talis occasio tentationis est vitanda, sicut dictum est Lot, Gen. 16: Ne steteris in omni regione circa Sodomam. Alia vero tentationis occasio est ex parte diaboli, qui semper invidet ad meliora tendentibus, ut Ambrosius dicit¹. Et talis tentationis occasio non est vitanda. Unde dicit Chrysostomus supra Matth.², quod non solum Christus ductus est in desertum a Spiritu, sed omnes filii Dei habentes Spiritum Sanctum. Non enim sunt contenti sedere otiosi, sed Spiritus urget aliquod magnum apprehendere opus. Quod est esse in deserto, quantum ad diabolum; quia non est ibi injustitia, in qua diabolus delectatur. Omne etiam bonum opus est desertum quantum ad carnem et mundum; quia non est secundum voluntatem carnis et mundi. Talem autem occasionem tentationis dare diabolo, non est periculosum, quia magis est auxilium Spiritus Sancti, qui est perfecti operis actor, quam impugnatio diaboli invidentis.

Ad tertium dicendum, quod quidam dicunt omnes tentationes factas fuisse in deserto. Quorum quidam dicunt, quod Christus ductus est in sanctam civitatem, non realiter, sed secundum imaginariam visionem. Quidam autem dicunt, quod etiam ipsa civitas sancta, id est, Jerusalem, desertum dicitur, quia erat devotio a Deo. Sed hoc non est necessarium, quia

¹ L. 4 in Luc., De ductu Jesu in desertum, non procul a fine, tom. 5.

² Hom. 5 in opere Imperfecto, in 3 par., a prin., tom. 2.

Marcus dicit quod in deserto tentabatur a diabolo, non autem dicit quod solum in deserto.

In hoc articulo et duobus sequentibus explicat D. Thomas circumstantias, ordinemque ac modum tentationis Christi; et obiter attingit aliqua de jejuniis ejus. Quæ omnia in sequenti disputatione commodius explicabuntur; contextus enim D. Thomæ satis perspicuus est, nec alia indiget expositione.

ARTICULUS III.

Utrum Christi tentatio debuerit esse post jejuniium.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod Christi tentatio non debuerit esse post jejuniium. Dicitur enim supra¹, quod Christus non decebat conversationis austeritas. Sed maximæ austeritatis fuisse videtur, quod quadraginta diebus et quadraginta noctibus nihil comederit; sic enim intelligitur quadraginta diebus et noctibus jejunasse, quia, scilicet, in illis diebus nullum omnino cibum sumpsit, ut Gregorius dicit². Ergo non videtur, quod debuerit hujusmodi jejuniium tentationi præmittere.

2. Præterea, Marci 1 dicitur quod erat in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus, et tentabatur a Satana. Sed quadraginta diebus et quadraginta noctibus jejunavit; ergo videtur quod non post jejuniium, sed simul dum jejunaret, sit tentatus a diabolo.

3. Præterea, Christus non legitur nisi semel jejunasse. Sed non solum semel fuit tentatus a diabolo; dicitur enim Luc. 4 quod consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Sicut ergo secundæ tentationi non præmisit jejuniium, ita nec primæ præmittere debuit.

Sed contra est quod dicitur Matth. 4: Cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit, et tunc accessit ad eum tentator.

Respondeo dicendum, quod convenienter Christus post jejuniium tentari voluit. Primo quidem propter exemplum, quia cum omnibus (sicut dictum est³) immineat se contra tentationes tueri, per hoc quod ipse ante tentationem futuram jejunavit, docuit quod per jeju-

nium nos oportet contra tentationes armari; unde inter arma justitiæ Apostolus jejuniia connumerat, 2 ad Cor. 6. Secundo, ut ostenderet quod etiam jejunantes diabolus aggreditur ad tentandum, sicut alios qui bonis operibus vacant; et ideo sicut post baptismum, ita post jejuniium Christus tentatur. Unde Chrysostomus dicit super Matth.⁴: Ut discas quam magnum bonum est jejuniium, et qualiter scutum est adversus diabolum, et quoniam post baptismum non lascivias, sed jejuniis intendere oportet, ideo Christus jejunavit, non jejuniis indigens, sed nos instruens. Tertio, quia post jejuniium secuta est esuries, quæ dedit diabolo audaciam eum aggrediendi, sicut dictum est². Cum autem esuriit Dominus (ut Hilar. dicit super Matth.³), non fuit ex surreptione inedia, sed naturæ suæ hominem dereliquit; non enim erat a Deo diabolus, sed a carne vincendus. Unde etiam, ut Chrysostomus dicit⁴, non ultra processit in jejunando, quam Moyses et Elias, ne incredibilis videretur carnis assumptio.

Ad primum ergo dicendum, quod Christum non decebat conversatio austerioris vitæ, ut se communem exhiberet illis quibus prædicavit. Nullus autem debet assumere prædicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, et in virtute perfectus, sicut et de Christo dicitur Act. 1, quod cepit Jesus facere et docere. Et ideo Christus statim post baptismum austeritatem vitæ assumpsit, ut doceret, post carnem edomitam, oportere alios ad prædicationis officium transire, secundum illud Apostoli: Castigo corpus meum, et in servitutem redigo, ne forte cum aliis prædicavero, ipse reprobus efficiar.

Ad secundum dicendum, quod verbum illud Marci potest sic intelligi, quod erat in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus, quibus, scilicet, jejunavit. Quod autem dicitur: Et tentabatur a Satana, intelligendum est, non in illis quadraginta diebus et quadraginta noctibus quibus jejunavit, sed post illos, eo quod Matthæus dicit, quod cum jejunasset quadraginta diebus et 40 noctibus, postea esuriit; ex quo sumpsit tentator occasionem accedendi ad ipsum; unde et quod subditur: Et Angeli ministrabant ei, consecutive

¹ Hom. 13 in Matth., paulo post princ., tom. 10.

² Art. 4, ad 4 arg.

³ Can. 3 in Mat., non longe a prin.

⁴ Hom. 5 in Mat., in opere Imperfecto, ante med., tom. 3; et hom. 1 in Gen., a med., t. 1

¹ Q. præc., a. 2.

² Hom. 16 in Evang., circa medium.

³ Art. 1 hujus quest.